

TATERNE I GRENSELANDET MELLOM NORGE OG SVERIGE

Målsetting:

Dokumentere de reisendes kultur og historie i grenseområdet østfold – dalsland - bohyslän.

Arbeidsmetoder:

Dybdeintervjuer i samarbeid med taterne.

Registrere og dokumentere fysiske spor etter de reisende. Forholdet fastboende - reisende. Riksgrensas betydning for taterne

Kildemateriale:

Intervjuer. Aviser. Radio. Tv. Arkiver. Minneberetninger. By - og bygdehistorie, stedsnavn m.M.

Formidling:

Utstilling. Publikasjoner. Rapporter. Hjemmeside. Foredrag. Vandringer.

Samarbeidsparter:

Taternes landsforening.

Landsorganisasjonen for romanifolket.

Romanifolkets / taternes kulturfond

Glomdalsmuseet. Bohusläns museum. Historielag / hembygdsforeninger.

Prosjektbeskrivelse:

Dokumentere taternes kultur og historie i grenselandet - primært i området Østfold - Dalsland - Bohuslän.

De reisende har etterlatt seg få fysiske spor i landskapet. Dette er også medvirkende til at få museer har få eller ingen opplysninger om de reisende i sine arkiver eller dokumentasjoner. Romanifolkets kulturhistorie er i stor grad muntlige overføringer og håndverksprodukter. Dette gjør at det haster med å få dokumentert denne delen av historien.

I grenseområdene har vi kulturminner som kanskje ikke er kjent på samme grad i andre geografiske områder – de jordgravde hyttene som boplasser. Men her trenger vi dokumentasjon og sammenlignende forskning. En av disse boplassene på svensk side er delvis dokumentert gjennom bl.a. arkeologiske utgravninger. Prosjektet har vist en stor entusiasme blant de reisende for denne type dokumentasjon. Vi har i dag opplysninger om flere boplasser i grenseregionen, men de må undersøkes nærmere gjennom registreringer, intervjuer og kildegranskinger.

Snarsmon – jordgravd hustuft
FOTO: Svein Norheim

- I tillegg har vi tradisjoner om andre typer boplasser (faste boliger, leirplasser), reiseruter o.a. som er knyttet til de reisendes livsmønster. Men svært lite av dette er dokumentert.
- I samarbeid med de reisendes organisasjoner vil det bli knyttet et kontaktnett med informanter som skal intervjues både om eldre tradisjoner, og om oppvekst og det å leve som reisende i dag. Eller hvorfor man eventuelt har valgt en annerledes livsform - som bofast.
- Å dokumentere romanifolkets håndverkstradisjoner er viktig. Dette var/er leveveien og den positive måten man møtte by - og bygdebefolkningen med

Tatararbeid – tråd arbeid, vevskje og kostebinding. Fra utstillingen i Haldens Minders museum, Fredriksten festning 2008. FOTO: Svein Norheim.

- I vårt prosjekt står formidlingen og informasjonen utad sentralt. Utstillinger, hjemmeside, publikasjoner, skoleopplegg er viktige kanaler for å nå fram til befolkningen. Erfaringer er allerede gjort gjennom ”Den kulturelle skolesekken”.
- Vi har en felles kyst med Sverige. Østfoldkysten og Västkusten er et felles kulturområde – også for de sjøreisende/båtreisende taterne. Imidlertid er kunnskapen om de båtreisende i vårt område nesten ikke forekommende. Dette er en stor utfordring, og som vi ønsker å se nærmere på.
- I undersøkelsen ønsker vi å spore taterne i grenseområdet så langt tilbake i tid som mulig, og undersøkelsen skal føres opp til ”dags dato”. Dette er viktig mht. å få en helhetlig framstilling for regionen så langt det er mulig.

SAMARBEID

- HhS samarbeider med Glomdalsmuseet og Bohusläns museum foruten med de reisendes organisasjoner - Taternes landsforening (TL) og Landsorganisasjonen for Romanifolket (LOR). Stiftelsen Romanifolkets / taternes kulturfond.

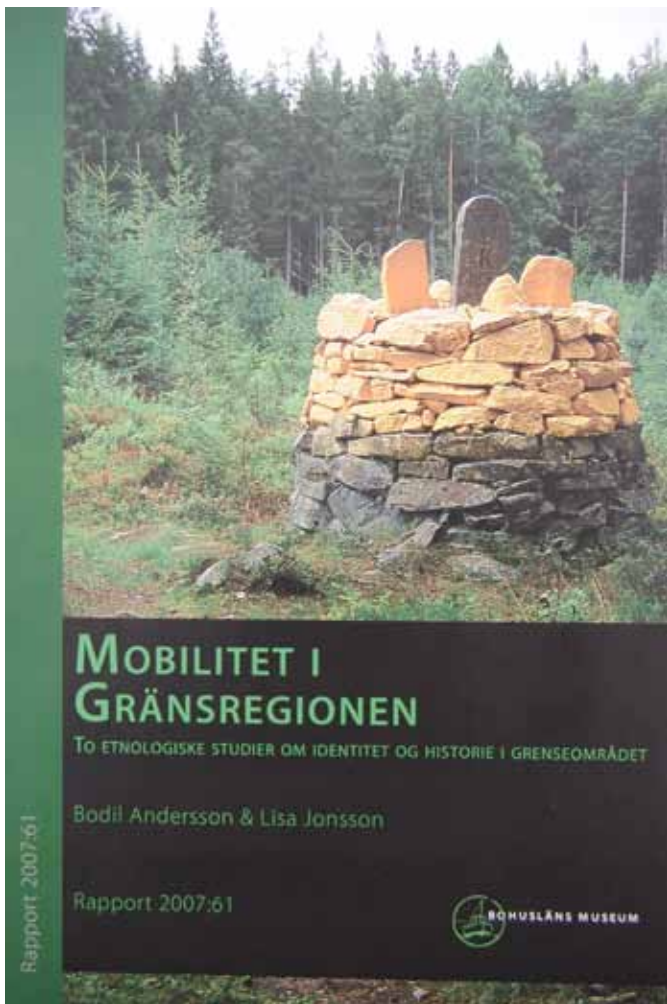
Prosjektet er for øvrig støttet økonomisk av Halden kommune, Østfold fylkeskommune, Riksantikvaren, Fritt ord, Stiftelsen Romanifolkets / taternes kulturfond og Stiftelsen Clara Lachmanns fond.

Museet samarbeider med bl.a. Taternes Landsforening (TL). Holger Gustavsen, leder av TL og Anna Gustavsen var til stede på lanseringen av boka om Snarsmon. FOTO: Svein Norheim.

TIDLIGERE PROSJEKT

- HhS har tidligere gjennomført et forprosjekt ”Minoriteter over grensa” der vi har sett hvilke muligheter det var for å finne relevante opplysninger i de ulike kildekategorier.

Rapport fra Interreg-prosjektet "Kultur i Grenseland" der Bodil Andersson har skrevet om forprosjektet "Minoriteter over grensa". FOTO: Svein Norheim

FORMIDLING

- HhS har gjennom to sesonger formidlet Romanifolkets historie gjennom vandreutstillinger fra Trøndelag, Bohusläns museum og nå sist fra Telemark. Gjennom to sesonger har til sammen ca. 2600 elever lært om taternes historie og kultur og om minoriteter. Foruten ca. 20 000 besøkende i Festningsmuseene og 1500 deltakere på Berby-dagene 2007. På Kulturminnedagen 2008 arrangerte vi vandring til "Tattarbyn" Snarsmon i Bullaren med ca. 100 deltakere.

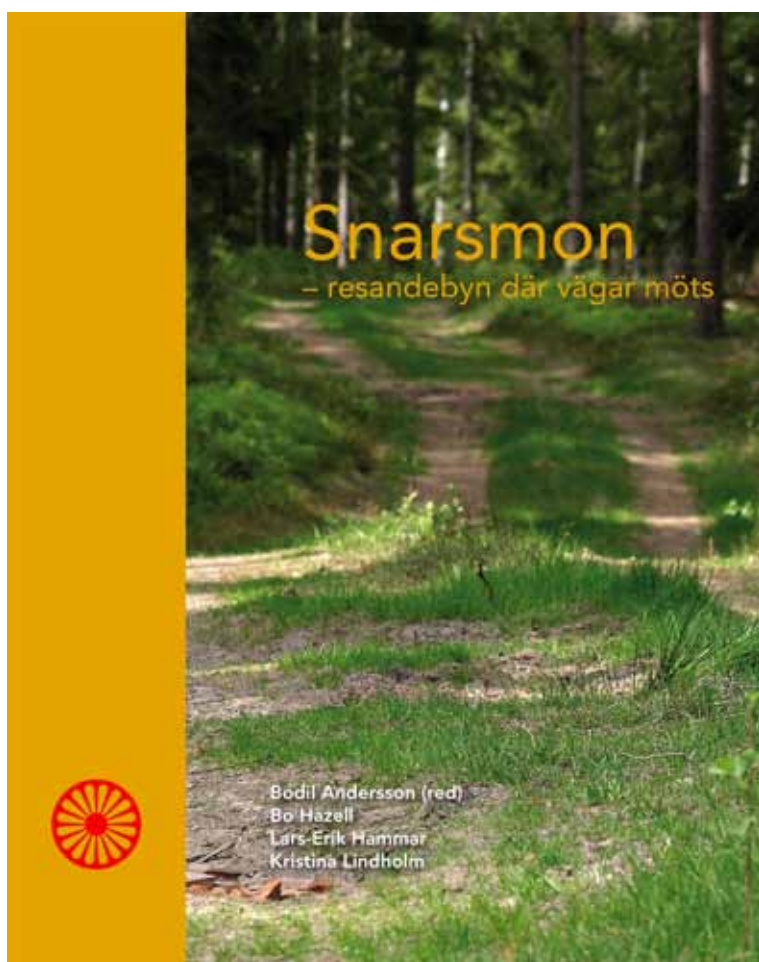
Kulturminnedagen 2008 – interessen for Snarsmon er stor. Bjørn Ståhl orienterer om boplassen. FOTO: Svein Norheim

Slik kan Snarsmon ha sett ut da den var i bruk.
ILL.: Lennart Karlsson

Forfatterne av boka ”Snarsmon – resandebyn där vägar möts” (Bohusläns museums förlag 2008). Til v. Kristina Lindholm Bohusläns museum og til h. Bodil Andersson, Halden historiske Samlinger. Bodil Andersson arbeider i prosjektet ”Taterne i grenselandet mellom Norge og Sverige”. FOTO: Svein Norheim.

Boka om Snarsmon. Bohusläns museums förlag. ISBN 978-91-7686-203-2. ISSN 1402-7453.